

Sota l'influx del 'rock and roll'

MIQUEL JURADO

Animals de rock and roll

Àngels Bronsoms

Pòrtic

238 pàgines. 21 euros

La dècada de 1970 va ser, a Espanya, una època convulsa. Afirmació rotunda sobre la qual tothom està d'acord (encara que per les raons més diverses). Ja d'entrada va ser una dècada que va viure l'últim franquisme, la mort del dictador i els inicis de la democràcia, va veure morir Mao Zedong i Salvador Allende, l'assassinat de Salvador Puig Antich, la intervenció de Pau Casals a l'ONU, el "Ja soc aquí!" de Tarradellas, les primeres retransmissions radiofòniques de futbol en català, l'aparició del PC (l'ordinador, és clar, tot i que també es va legalitzar l'altre PC, el comunista)... La de 1970 també és la dècada del naixement del punk, d'El Vibora, del primer Zeleste, del concert dels Rolling Stones a la Monumental, del Canet Rock... i molts altres etcèteres relacionats o influïts per això que anomenem *rock and roll* i que no només van marcar una generació (la que els va viure) sinó tot el que va venir després. Traces que encara poden trobar-se sense necessitat de

bussejar en l'*underground*.

La periodista gironina Àngels Bronsoms ha rebuscat en aquestes traces i els ha seguit la pista fins arribar a les arrels. Al seu llibre *Animals de rock and roll*, Bronsoms ha reunit divuit entrevistes amb alguns personatges que van viure aquella època sota la influència directa del *rock and roll*.

Només es troba a faltar la presència d'alguns músics. Els únics que apareixen són Alaska i Ramoncín, més recordats a l'ambient previ a la movida madrilenya. D'alguna manera l'absència dels autèntics protagonistes, si es parla de *rock and roll*, posa en primer pla els personatges secundaris: periodistes, organitzadors de concerts, fans, venedors de discos, fotògrafs, dissenyadors, dibuixants de còmic, cineastes, ... Una opció de l'autora que deixa clar ja d'entrada que, en realitat, la música no era el més important: la societat jove necessitava trobar alguna cosa a la qual aferrar-se per mostrar la seva diferència i la música (com ja ho havia estat en les dues dècades anteriors) va ser el millor dels vehicles.

Certament, si aguditzem la memòria, què va quedar del punk català d'aquells anys? Qui recorda noms nascuts musicalment en aquesta dècada

que deixés la seva empremta? Dificil exercici de memòria davant el qual no queda més remei que acceptar que la tesi sobreentesa de Bronsoms és la certa: els músics locals eren el que menys importava i el que ha perdurat era tot el que es movia al seu al voltant, la societat que es va crear a partir d'una música que arribava de més enllà de les nostres fronteres.

Bronsoms parla amb, entre d'altres, Gay Mercader, Àngel Casas, Antonio Miró, Mariscal, Víctor Jou o Juli Capella. Les veus de personatges rellevants s'alternen amb altres històricament prescindibles posant totes al descobert, una vegada més, la ingenuïtat d'una societat en què a les dificultats per trobar discos (cosa increïble per a les noves generacions aferrades al ratolí) s'afegien els problemes provocats per la censura, el franquisme o les drogues.

Un retrat interessant d'una època, encara que lògicament fragmentat, realitzat, això sí, sense nostàlgia. No es tracta de portar el passat als altars sinó de col·locar-lo en el seu lloc exacte i Bronsoms ho asoleix amb una prosa fluïda que es llegeix d'una tirada (com a mínim per als que vam viure aquella època).

Una de les il·lustracions de Riki Blanco per al llibre *Com un peix a l'aigua*, amb text de Daniel Nesquens.

L'estil 'Blanco'

PEP MOLIST

Com un peix a l'aigua

Daniel Nesquens

Trad. Aloe Azid. Il·lustr. Riki Blanco

Thule

36 pàgines. 14,90 euros

La casa del misteri

Carmen Gil

Trad. Albert Jané. Il·lustr. Riki Blanco

Combel

36 pàgines. 12 euros

Daniel Nesquens i Carmen Gil són dos dels autors actuals que conreen el conte breu per a infants amb més destresa i que s'afegeixen a la llista dels grans mestres del gènere, formada per autors com Ricardo Alcántara, Gabriela Keselman o Teresa Duran. Les darreres obres d'ambdós han estat il·lustrades per Riki Blanco (Barcelona, 1978).

Blanco forma part d'una nova generació d'il·lustradors (en què també hi figuren Pablo Auladell, Mariona Cabassa, Roger Olmos, ...) que aporta una nova i fresca visió de la professió i uns àlbums il·lustrats innovadors, adreçats a públics de tota mena i edat, que són ben valorats aquí i a l'estranger. Blanco és un il·lustrador que també treballa com a dissenyador i que ha

irromput amb força en el panorama de la literatura infantil amb dues obres escrites i il·lustrades per ell mateix. L'una, *Contes puça* —que li valgué el segon Premi Nacional de Il·lustració 2007 i el reconeixement de la crítica—, és un catàleg dels personatges d'un circ amb una definició poètica a manera de contes molt breus, amb una composició excel·lent i unes il·lustracions que combinen el negre de l'obscuritat i les ombres amb els ocres i grocs dels personatges il·luminats pels focs. La segona obra, *Miopi*, és un àlbum editat només a Itàlia que li valgué el Premi Junceda 2005. Si hi afegim els encàrrecs rebuts els darrers temps i que comencen a aflorar, el seu estil es va fent cada cop més visible i familiar.

Dos dels llibres més interessants apareguts els darrers mesos són obra seva. *La casa del misteri*, de Carmen Gil, és un altre catàleg, en aquest cas dels personatges de la por que habiten la casa de nines de la nena protagonista. Costa veure-hi la mà i l'estil de l'il·lustrador, de ben segur pel fet d'apostar per una tècnica diferent a la que ens ha acostumat. Combina la il·lustració amb la fotografia de retallables i objectes que usa per construir els perso-

natges. Blanco ofereix un ventall ampli d'enfocaments, de colors, d'acuradíssimes composicions de les pàgines... El text, com en d'altres històries de Gil, està escrit en rodolins, el que fa que l'adaptació de la rima al català grinyoli una mica.

On podem admirar l'estil de l'il·lustrador amb tots els seus ingredients és a *Com un peix a l'aigua*, de Daniel Nesquens, autor que treballa l'absurd i la ironia d'una manera impecable. Ens presenta un noi anomenat Oceà que es mou amb cadira de rodes i a qui li encanta l'aigua en totes les seves expressions, ja que és el mitjà on pot deixar anar les seves ansies de llibertat. El text és brevíssim, cosa que fa que la il·lustració hagi de narrar la història d'una forma totalment imaginativa, sense haver de cenyir-se a descripcions precises. Blanco inventa cadascun dels escenaris, amb una gran varietat compositiva i de punts de vista, pensada al mil·límetre, amb pàgines summament impactants i suggeridores, com la mateixa coberta. Observada des de fora, la dificultat seria haver de triar una pàgina sobre les altres en funció del tractament que el jove il·lustrador aplica a cadascuna d'elles i al conjunt en general.

ELS VOSTRES CLÀSSICS

La paradoxa del filòsof

JORDI LLOVET

Passant per la vora del Sena, un bon dia de l'any 1890 un bibliotecari de la Comédie Française, dit Georges Monval, va trobar en una d'aquelles paradex que hi tenen els *bouquinistes* un cartipàs que contenia, entre altres raries, una còpia manuscrita del llibre de Diderot (1713-1784), *El nebot de Rameau*. Si no hagués estat per aquesta troballa, avui ens hauríem de conformar a llegir aquesta obra extraordinària adés en llengua alemanya —segons la traducció d'una altra còpia que va fer-ne Goethe, tot destruint en acabat l'original francès— adés en qualsevol altra de les còpies no autògrafes que es conserven.

Ja és estrany que un autor tan celebrat, i força ben situat en els ambients aristocràtics i burgesos del París dels seus anys de vida malgrat l'oposició ferotge contra la seva *Encyclopédie* per part dels jesuïtes, entre altres faccions, no deixés en lloc segur, abans de morir, el manuscrit definitiu d'aquesta rara novel·la dialògica, *Le neveu de Rameau*; però no té res d'estrany, en canvi, que no la publicués en vida, com sí que va fer amb bona part de la seva producció literària i enciclopèdica: el llibre porta una bilis tan escandalosa, adreçada a molts dels seus contemporanis, que resulta comprensible que l'autor només el fes córrer en còpies manuscrites, com se solia fer abans de la invenció de la impremta.

Per dir-ho clar: *El nebot de Rameau* —que ara arriba als lectors catalans amb pròleg excel·lent de Ramon Alcoverro i traducció magistral d'Oriol Ponsatí-Murlà (aquest no deu ser de Barcelona, gràcies a Déu, perquè té un català, en lèxic i en prosòdia, de molt gran categoria), Girona, Accent Editorial, 2007— és una obra que mereix figurar en un racó destacadíssim de tota biblioteca, juntament amb unes quantes obres més que se li assemblen, com ara *L'elogi de la ximpleria*, d'Erasme de Rotterdam, *Gargantua*, de Rabelais, *Tristram Shandy*, de Laurence Sterne, o *Càndid*, de Voltaire.

Tots aquests llibres són anteriors a *Le neveu de Rameau*, però la llista podria continuar fins a incloure una altra cosa tan carregada de fel contra l'estultícia humana com la novel·la pòstuma de Flaubert, *Bouvard et Pécuchet*, en la qual l'autor tenia la intenció, segons que li va confessar a Mme Roger des Genettes el 18 d'agost de 1872: "la ràbia que porto dintre. Si: per fi m'alliberaré de tot el que m'asfixia. Vomitaré damunt els meus contemporanis el fàstic que m'inspiren encara que tingui que deixar-hi la pell".

A El nebot de Rameau —que, de fet, és un personatge històric, músic com el seu oncle, però sobretot brivall, bevedor, *cantamanyanes*, estafador, imbècil, golut i espolsabutxaques— Diderot va acomplir-hi un semblant propòsit, però d'una manera encara més directa que el novel·lista del segle posterior: va posar-hi un narrador que es pot confondre amb Diderot mateix, i després va posar-hi només dos personatges que dialoguen: un "Jo" i un "Ell", essent aquest segon, aparentment, el famós nebot. Una altra cosa és preguntar-se qui és "Jo". ¿És Diderot? Us diria que sí, sempre que acceptem que "Ell", és a dir, el nebot de Rameau, també sigui Diderot i ningú altre. Aquesta és la gràcia.

Allò que va proposar-se l'enciclopedista en aquest llibre tan extraordinari va ser manifestar un escepticisme absolut, irrefutable, davant les mostres d'optimisme que presentava la classe burgesa ascendent a la França de la segona meitat del segle XVIII, i també davant (aquesta és la paradoxa del filòsof!) de l'optimisme racionalista que exhibia, en aparença, aquesta obra tan emblemàtica de la Nova Raó francesa que va ser l'*Encyclopédie* —per això el lector farà molt bé de llegir aquest llibre de Diderot simultàniament al gran llibre de Philipp Blom, *Encyclopédie*, Barcelona, Anagrama, 2007. Més encara: *El nebot de Rameau* atempta contra una tradició ja secular en temps de Diderot, que és la dels grans moralistes: "Ell", el nebot, diu que ha llegit i rellegit sense parar Teofrast i La Bruyère, a la qual cosa "Jo" respon: "Són lectures excel·lents". Però la veritat del llibre porta a un altre lloc, i aquest és un lloc veritablement escandalós, de tan escèptic, per no dir *cinic*, dit amb tot el respecte per aquestes escoles de la filosofia grega: en matèria de raó, de moral, d'estètica i de política, Diderot ve a dir-nos que tot estava més que acabat. Erem als anys 60-70 del segle XVIII.

Aquesta és, jo diria, la gran lliçó d'aquest llibre incomparable: tot just s'afirmava el racionalisme burges a França i pertot, quan un dels seus representants més gloriosos i l'home més significatiu de la gran empresa de l'*Encyclopédie*, minava, fins als seus fonaments més amagats, un optimisme i una epistemologia que tot just acabaven d'estrenar-se.

Aquesta és, jo diria, la gran lliçó d'aquest llibre incomparable: tot just s'afirmava el racionalisme burges a França i pertot, quan un dels seus representants més gloriosos i l'home més significatiu de la gran empresa de l'*Encyclopédie*, minava, fins als seus fonaments més amagats, un optimisme i una epistemologia que tot just acabaven d'estrenar-se.

Aquesta és, jo diria, la gran lliçó d'aquest llibre incomparable: tot just s'afirmava el racionalisme burges a França i pertot, quan un dels seus representants més gloriosos i l'home més significatiu de la gran empresa de l'*Encyclopédie*, minava, fins als seus fonaments més amagats, un optimisme i una epistemologia que tot just acabaven d'estrenar-se.